

Brussel, 27 maart 2019

- Aan de dames en heren Voorzitters van de hoofdbureaus voor de verkiezing van het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gewest- en Gemeenschapsparlamenten
- Aan de dames en heren Provinciegouverneurs
- Aan de heer Minister-President van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Aan de dames en heren leden van het College van Burgemeester en Schepenen (aan de Dienst Verkiezingen)

Gelijktijdige Europese, federale en regionale verkiezingen van zondag 26 mei 2019.
Uitleg over de kiesregelgeving.
Website verkiezingen: <https://verkiezingen.fgov.be>

Onze referentie: 3564375
QM 815/2019 en QM 820/2019

Uw contactpersoon:
Trannoy Régis (F)
Van Steenberghe Caroline (N)

T:
02 518 21 89
02 518 21 31

Call Center

E-mail:
verkiezingen@rrn.fgov.be
callcenter.rrn@rrn.fgov.be

F:
02 518 26 89

Mevrouw de Voorzitter, Mevrouw de Gouverneur, Mevrouw de Burgemeester,
Mijnheer Mijnheer Mijnheer

Ik heb de eer u enige informatie mee te delen over bovenvermelde verkiezingen.

In een eerste hoofdstuk van dit rondschrijven worden vooreerst een aantal nieuwe wetgevende bepalingen toegelicht die bij deze Europese, federale en regionale verkiezingen van toepassing zijn.

In de andere hoofdstukken van dit rondschrijven wordt er ingegaan op de inrichting en taken van de verschillende kiesbureaus bij deze verkiezingen, de opmaak van de kiezerslijsten, de oproepingsbrieven en de volmactsformulieren. Verder vindt u allerlei informatie aangaande deze verkiezingen voor nuttig gebruik.

Met dit rondschrijven wens ik u ten slotte reeds te bedanken voor de goede samenwerking met de FOD Binnenlandse Zaken bij de organisatie van deze verkiezingen.

Met de meeste hoogachting,

Pieter DE CREM
Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken

NB: In dit document moet de vermelding "College van Burgemeester en Schepenen" in het Waals Gewest gelezen worden als "Gemeentecollege".

INDEX

I. WETGEVENDE INITIATIEVEN

- a. Gezamenlijke kiesagenda voor de verrichtingen betreffende de neerlegging van kandidaatstellingen
- b. Gebruik van de elektronische handtekening voor de neerlegging van de kandidaatstellingen
- c. Stemrecht van de Belgen die in het buitenland verblijven
- d. Diverse wijzigingen
- e. Bekendmaking verkiezingsuitslagen per gemeente
- f. Verdelingen van de verschillende te verkiezen leden van parlementaire raden

II. SAMENSTELLING VAN DE KIESBUREAUS

1. Algemene beschrijving van de kiesbureaus
 - a. Inleiding
 - b. Schema
 - c. Toelichtingen bij diverse kiesbureaus en andere actoren
2. Aanwijzing van de voorzitters en de leden van de kiesbureau
3. Presentiegelden, reisvergoedingen en verzekeringspolis
 - a. Inleiding
 - b. Presentiegelden
 - c. Reisvergoedingen
 - d. Verzekeringpolis

III. KIEZERSLIJSTEN, OPROEPINGSBRIEVEN, VOLMACHTEN EN STEMBILJETTEN

1. Kiezerslijsten
 - a. Opmaak van de kiezerslijsten
 - b. Afgifte van de kiezerslijsten
2. Oproepingsbrieven
3. Volmachtsformulier
4. Stembiljetten

IV. ALLERLEI

1. Belangrijke verkiezingsdata
2. Controle van de meervoudige kandidaturen
3. Volgorde van stemmen in de elektronische kieskantons
4. Openingsuren van de stembureaus en inrichting van de kiesbureau
5. Mededeling van de officieuze en officiële verkiezingsresultaten
 - 1° Officiële uitslagen – digitale doorzending van de processen-verbaal met elektronische identiteitskaart (eID)
 - 2° Digitale inzameling van de officieuze resultaten vanuit de kantonhoofdbureaus - bijkomende informatie
6. Website Verkiezingen – Index

I. WETGEVENDE INITIATIEVEN

N.B. DE NIEUWE KIESWETGEVING IS VOLLEDIG GEÏNTEGREERD IN DE OFFICIEUZE COÖRDINATIE VAN DE KIESWETTEN: ZIE WEBSITE VERKIEZINGEN -> www.verkiezingen.fgov.be (Rubriek Wetgeving).

Sinds 2014 werd de kieswetgeving grondig gewijzigd door de volgende teksten:

- Federale wetten van 17/11/2016, 22/10/2017, 19/04/2018 en 21/05/2018
- Bijzonder decreet van 30/05/2016 van de Duitstalige Gemeenschap
- Bijzondere decreten van 25/01/2018 en 11/05/2018 van het Waals Gewest
- Bijzondere ordonnantie van 19/04/2018 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Hieronder vindt u een korte beschrijving van de voornaamste wijzigingen.

a. Gezamenlijke kiesagenda voor de verrichtingen betreffende de neerlegging van kandidaatstellingen

Aangezien de Europese, federale en regionale verkiezingen om de 5 jaar gelijktijdig moeten plaatsvinden, werd voor de neerlegging van de kandidaatstellingen bij die verkiezingen een gezamenlijke kiesagenda vastgelegd.

Voortaan zullen de neerleggingen van de kandidaatstellingen voor de verkiezingen van het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen plaatsvinden op de 58ste en 57ste dag vóór de verkiezing (hetzij 29 en 30 maart 2019).

In dezelfde zin zullen de voorlopige vastlegging en de definitieve vastlegging van de lijsten eveneens gelijktijdig gebeuren voor al deze verkiezingen (op 1 en 4 april 2019)¹.

Dankzij deze gewijzigde kalender kunnen de stembiljetten voor de Belgen in het buitenland veel sneller verstuurd worden (de maximale termijn bedraagt nu 24 dagen vóór de verkiezing, terwijl deze in 2014 12 dagen bedroeg).

b. Gebruik van de elektronische handtekening voor de neerlegging van de kandidaatstellingen

Nu biedt de wet de kandidaten, de uittreedende parlementsleden of de kiezers die een kandidatenlijst steunen, de mogelijkheid om de gepaste documenten te ondertekenen door middel van hun elektronische handtekening.

In dat kader maakt de toepassing MARTINE – die verder in dit document beschreven wordt – het gebruik van de elektronische handtekening mogelijk.

Deze ondertekeningsmogelijkheid zou de taken van de actoren die betrokken zijn bij de neerlegging van de kandidaatstellingen, moeten vergemakkelijken, zowel voor de kandidaten en de gemeenten als voor de kiezers.

c. Stemrecht van de Belgen die in het buitenland verblijven

1. De wet van 17.11.2016 tot wijziging van het Kieswetboek en de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement heeft **belangrijke wijzigingen aangebracht aan deze stemprocedure.**

¹ De verrichtingen voor lijstnummering zullen echter als volgt plaatsvinden: 4 april om 16u voor het Europees Parlement, 5 april om 10u voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers, 5 april om 14u voor de regionale Parlementen en 5 april om 16u voor het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

De bevoegdheid en de volle verantwoordelijkheid voor de inschrijvingen als kiezer van de Belgen die in het buitenland verblijven, komen toe aan onze beroepsposten in het buitenland en niet meer aan de Belgische gemeentebesturen.

2. De Belgische gemeente waaraan de in het buitenland verblijvende Belg als kiezer moet worden verbonden, **wordt objectief bepaald als volgt:**

1° de Belgische gemeente waar de persoon **ooit** ingeschreven was in de bevolkingsregisters;

2° bij gebreke daaraan, de Belgische gemeente van zijn/haar geboorteplaats;

3° bij gebreke daaraan, de Belgische gemeente waar de vader of moeder van de persoon in de bevolkingsregisters is ingeschreven of laatst was ingeschreven;

4° bij gebreke daaraan, de Belgische gemeente waar de (vorige) echtgenoot, de (vorige) echtgenote en/of de partner in een geregistreerde samenwoning in de bevolkingsregisters is of was ingeschreven;

5° bij gebreke daaraan, de Belgische gemeente waar een verwant tot de derde graad in de bevolkingsregisters is ingeschreven of laatst was ingeschreven of de Belgische gemeente waar een bloedverwant in de opgaande lijn is geboren, is ingeschreven of was ingeschreven in de bevolkingsregisters;

6° bij gebreke daaraan, de gemeente Brussel.

Zoals in het verleden, zal de in het buitenland verblijvende Belg worden uitgenodigd om een keuze te maken uit de vijf volgende wijzen van stemmen:

- a) de persoonlijke stemming in een gemeente van het Rijk;
- b) de stemming bij volmacht in een gemeente van het Rijk;
- c) de persoonlijke stemming in de Belgische diplomatieke of consulaire beroepspost waarin de betrokkene zich laten inschrijven heeft;
- d) de stemming bij volmacht in de voormelde post;
- e) en ten slotte de stemming per briefwisseling.

Het volgende onderscheid moet worden gemaakt:

- als de in het buitenland verblijvende Belg ervoor kiest bij volmacht te stemmen in een gemeente van het Rijk, moet hij/zij zijn/haar gemachtigde aanwijzen onder de kiezers die in dezelfde gemeente zijn ingeschreven als die waar hij/zij als kiezer is ingeschreven;
- als de in het buitenland verblijvende Belg ervoor kiest bij volmacht te stemmen in de beroepspost waar hij/zij is ingeschreven, moet hij/zij zijn/haar gemachtigde aanwijzen onder de Belgen die zijn ingeschreven in dezelfde post en die de kiesvoorwaarden vervullen.

3. Met betrekking tot de verkiezingen waaraan de in het buitenland verblijvende Belgen deelnemen:

- Alle in het buitenland verblijvende Belgen die in een consulaire post zijn ingeschreven, stemmen voor de verkiezing van de Kamer.
- Alle Belgen die in het buitenland verblijven in een **niet-Lidstaat** van de Europese Unie en in een consulaire post ingeschreven zijn, stemmen **nu** voor de verkiezing van het Europees Parlement.
- Alle Belgen die in het buitenland verblijven in een **Lidstaat** van de Europese Unie en in een consulaire post ingeschreven zijn, mogen zich inschrijven voor de verkiezing van het Europees Parlement, maar moeten dat niet.

4. Ter herinnering, de procedure van stemming verschilt vervolgens naargelang de gekozen wijze van stemmen.

- **De persoonlijke stemming of de stemming bij volmacht in een gemeente van het Rijk**

Indien een in het buitenland verblijvende Belg ervoor kiest persoonlijk zijn/haar stem uit te brengen in de gemeente van het Rijk waar hij/zij ingeschreven is als kiezer, begeeft hij/zij zich de dag van de stemming daarheen en brengt hij/zij er zijn/haar stem uit in het hem/haar toegewezen stembureau. Dat stembureau is aangegeven op de **groene of gele** oproepingsbrief die de consulaire post heeft doen toekomen op zijn/haar woonplaats in het buitenland.

Indien de in het buitenland verblijvende Belg kiest voor de stemming bij volmacht in de gemeente waar hij/zij als kiezer is ingeschreven, stemt de door hem/haar gemachtigde persoon in zijn/haar naam op de dag van de verkiezingen, in dezelfde gemeente. De fysieke aanwezigheid van de gemachtigde op de dag van de verkiezing geldt als aanvaarding van de door de in het buitenland verblijvende Belg gegeven volmacht.

- **Persoonlijke stemming of stemming bij volmacht in de diplomatieke post**

De in het buitenland verblijvende Belg wordt door de consulaire post tot de stemming opgeroepen.

De kiesbureaus die belast zijn met het drukken van de stembiljetten voor de verkiezing van het Europees Parlement en voor de verkiezing van de Kamer, zenden uiterlijk de 24ste dag vóór die van de stemming, het voor de in het buitenland verblijvende Belgen vereiste aantal stembiljetten naar de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken.

De Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken verzendt die stembiljetten naar de verschillende consulaire beroepsposten in het buitenland, met een afschrift van de kiezerslijst die op hen betrekking heeft.

De stemming in de diplomatieke posten gebeurt op de woensdag voorafgaand aan de verkiezing, van 13 tot 21 uur plaatselijke tijd. Na afloop van de kiesverrichtingen in de beroepspost (persoonlijk of bij volmacht) worden de stembiljetten door de persoon die daartoe werd aangewezen door de voorzitter van het stembureau, overgezonden aan het gewestelijke stemopnemingsbureau dat bij koninklijk besluit werd aangewezen om de stemopneming van dit stembureau uit te voeren. De stembiljetten van de in het buitenland verblijvende Belgen worden daar in een verzegelde omslag bewaard tot met de stemopnemingsverrichtingen wordt begonnen (de zaterdag die voorafgaat aan de vastgelegde dag voor de verkiezing op het Belgische grondgebied).

Het gewestelijke stemopnemingsbureau telt de op die stembiljetten uitgebrachte stemmen en zendt langs digitale weg de tabellen van de desbetreffende resultaten naar de voorzitters van de betrokken college- en kieskringhoofdbureaus.

De resultaten van de stemopneming van die stemmen worden opgenomen in het geheel van de resultaten van de betrokken kieskring of van het betrokken college.

- **Stemming per briefwisseling**

De kieshoofdbureaus die belast zijn met het drukken van de stembiljetten, namelijk het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer en het provinciehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement, zenden via de consulaire beroepspost, op het adres van de in het buitenland verblijvende Belg, een kiesenveloppe die de volgende stukken bevat:

- een retourenveloppe met het adres van het bureau;
- één (meerdere) stembiljet(ten) in één (meerdere) neutrale omslag(en);
- een formulier waarop de kiezer zijn/haar identificatiegegevens moet invullen en dat hij/zij moet ondertekenen;
- de onderrichtingen om te stemmen en om de kiesomslag terug te sturen naar het bureau.

De kiesenveloppes moeten bij het betrokken bureau toekomen vóór de sluiting van de kiesbureaus in België. Bij deze wijze van stemmen ontvangt de kiezer in het buitenland geen oproepingsbrief.

De bureaus openen die enveloppes bij ontvangst en bewaren de behoorlijk gesloten neutrale enveloppes met het stembiljet tot bij het begin van de stemopneming (dat wil zeggen tot zondag 14 uur).

De stemopnemingsverrichtingen mogen pas worden aangevat nadat die stembiljetten met de andere in die bureaus te tellen stembiljetten werden vermengd.

De erop uitgebrachte stemmen worden geteld bij die welke zijn uitgebracht op de stembiljetten van de in België verblijvende kiezers.

De voorzitters van de hoofdbureaus en de gemeentebesturen ontvangen een specifieke onderrichting inzake de praktische uitvoering van het stemrecht van de Belgen in het buitenland.

-> zie website van de FOD Buitenlandse Zaken: <http://diplomatie.belgium.be>.

d. Diverse wijzigingen

➤ Gendergelijkheid op de kandidatenlijsten

De wijzigingen die in 2018 aan de kieswetgeving werden aangebracht, voorzien voortaan duidelijke regels inzake gendergelijkheid op de kandidatenlijsten, namelijk:

- ➔ Verplichting van een maximaal verschil van één tussen het aantal vrouwelijke en het aantal mannelijke kandidaten
 - voor de effectieve kandidaten enerzijds;
 - voor de kandidaat-opvolgers anderzijds;
 - en voor de volledige lijst.

- ➔ Er moet opgemerkt worden dat het verschil man/vrouw steeds toegepast moet worden op de 2 eerste plaatsen (zowel effectieve kandidaten als opvolgers).

Met betrekking tot het aantal vrouwelijke en mannelijke kandidaten op een lijst voor het Waals Parlement

Overeenkomstig het Waals bijzonder decreet van 11 mei 2018 (houdende wijziging van artikel 28 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen met het oog op de verplichting van een gelijke alternerende vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de leden van het Waalse Parlement), moet op elke lijst elke kandidaat van verschillend geslacht zijn ten opzichte van de kandidaat achter wie hij/zij in de volgorde van de lijst geplaatst is, behalve op de laatste plaats van de lijst in geval van lijsten die, bij de definitieve vaststelling ervan, een oneven aantal kandidaten tellen.

20 DECEMBER 2018 – Bijzonder decreet tot interpretatie van het bijzonder decreet van 11 mei 2018 tot wijziging van artikel 28 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen met het oog op de verplichting van een gelijke alternerende vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de leden van het Waals Parlement.

Het enige artikel van het bijzonder decreet van 11 mei 2018 houdende wijziging van artikel 28 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen met het oog op de verplichting van een gelijke alternerende vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de leden van het Waalse Parlement, wordt als volgt geïnterpreteerd:

“Het alternerend plaatsen van kandidaten van mannelijk en vrouwelijk geslacht geschiedt op afzonderlijke wijze voor de lijst der effectieve kandidaten en voor de lijst van de kandidaten-opvolgers die op de akte van voordracht zijn opgenomen. Voor het geval waarin één enkele effectieve kandidaat voorgedragen wordt, wordt het alternerend plaatsen van kandidaten van mannelijk en vrouwelijk geslacht toegepast op de kandidaten-opvolgers.”

➤ Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

De voordracht van kandidaten voor de verkiezing van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap vereist momenteel slechts de steun van 2 uittredende verkozenen (in plaats van 3 in het verleden).

➤ Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bij bijzondere ordonnantie werd de voordracht van kandidaat-opvolgers geschrapt voor de verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De aantallen voor te dragen kandidaten zijn dus de volgende:

F taalgroep	N taalgroep
72 kandidaten	17 kandidaten

Voor de verkiezing van de Brusselse leden van het Vlaams Parlement: de voordracht van kandidaat-opvolgers is steeds verplicht!

➤ Waals Parlement

Naar aanleiding van een arrest van het Grondwettelijk Hof werden de kieskringen voor de verkiezing van het Waals Parlement gewijzigd door een bijzonder decreet van 25/01/2018. De kieskringen werden als volgt gewijzigd:

- in de provincie Luxemburg

2014	2019
Aarlen-Marche-en-Famenne-Bastenaken	Aarlen-Marche-en-Famenne-Bastenaken-Neufchâteau-Virton
Neufchâteau-Virton	

- in de provincie Henegouwen

2014	2019
Bergen	Bergen
Doornik-Aat-Moeskroen	Doornik-Aat-Moeskroen
Zinnik	Zinnik-La Louvière
Charleroi	Charleroi-Thuin
Thuin	

In de provincie Henegouwen werden de kieskantons gewijzigd om ze in overeenstemming te brengen met de nieuwe kieskringen. Deze gewijzigde kieskantons zijn de volgende:

<u>Doornik-Aat-Moeskroen</u> <ul style="list-style-type: none"> - Edingen (Edingen, Silly) - Lessines
<u>Zinnik-La Louvière</u> <ul style="list-style-type: none"> - Seneffe (Seneffe, Manage) - Binche (Binche, Estinnes, Morlanwelz)
<u>Charleroi-Thuin</u> <ul style="list-style-type: none"> - Pont-à-Celles (Pont-à-Celles, Les Bons Villers) - > voorheen in het kanton Seneffe - Anderlues - > voorheen in het kanton Binche

➤ Aanwijzing van de leden van de stem- en stemopnemingsbureaus

De leden van de stem- en stemopnemingsbureaus moeten voortaan, **zo snel mogelijk en uiterlijk 3 dagen vóór de verkiezing**, aangewezen worden door de kantonhoofdbureaus.

e. Ter herinnering: Bekendmaking van de verkiezingsuitslagen per gemeente

De wet van 10 februari 2014 houdende diverse bepalingen inzake verkiezingen (BS van 14 februari 2014) bepaalt dat de bekendmaking van de verkiezingsuitslagen voortaan op niveau van de gemeente gebeurt.

In dit opzicht wordt het kantonhoofdbureau behouden. De kantonstructuur blijft dus ongewijzigd voor de organisatie van de federale verkiezingen (dit betekent dat de samenstellingen van de stembureaus en de stemopnemingsbureaus, alsook de aanwijzing van de leden van de kiesbureaus, onder de bevoegdheid van de voorzitter van het kantonhoofdbureau blijft vallen). Wat de stemopneming en de bekendmaking van de uitslagen betreft, organiseert het hoofdbureau zijn telling echter zo dat de uitslagen bekendgemaakt worden per gemeente onder het ambtsgebied van het kanton.

Zo zullen de stemopnemingsbureaus voor de papieren stemming enkel de stembureaus tellen van eenzelfde gemeente van het kanton. De organisatie van de stemopnemingsbureaus kan dus bijvoorbeeld als volgt gebeuren:

Kanton										
Gemeente A			Gemeente B					Gemeente C		
Stem-bureau 1	Stem-bureau 2	Stem-bureau 3	Stem-bureau 4	Stem-bureau 5	Stem-bureau 6	Stem-bureau 7	Stem-bureau 8	Stem-bureau 9	Stem-bureau 10	Stem-bureau 11
Stemopnemingsbureau 2			Stemopnemingsbureau 1			Stemopnemingsbureau 4		Stemopnemingsbureau 3		

Voor de elektronische stemming zal een tussentijdse totalisering met de elektronische gegevensdragers van alle stembureaus van eenzelfde gemeente van het kanton gebeuren.

Kanton										
Gemeente A			Gemeente B					Gemeente C		
Stem-bureau 1	Stem-bureau 2	Stem-bureau 3	Stem-bureau 4	Stem-bureau 5	Stem-bureau 6	Stem-bureau 7	Stem-bureau 8	Stem-bureau 9	Stem-bureau 10	Stem-bureau 11
Tussentijdse totalisering voor de gemeente A			Tussentijdse totalisering voor de gemeente B					Tussentijdse totalisering voor de gemeente C		
Totalisering voor het kanton										

f. Verdelingen van de verschillende te verkiezingen leden van de parlementaire raden

Het Verdrag van Lissabon heeft in het Verdrag betreffende de Europese Unie een artikel 9A ingevoegd, dat het volgende bepaalt: "Het Europees Parlement bestaat uit vertegenwoordigers van de burgers van de Unie. Hun aantal bedraagt niet meer dan zevenhonderdvijftig, plus de voorzitter. De burgers zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, met een minimum van zes leden per lidstaat. Geen enkele lidstaat krijgt meer dan zesennegentig zetels toegewezen." In overeenstemming met het voorafgaande, heeft de Europese Raad op 28 juni 2018 een besluit aangenomen tot vastlegging van de samenstelling van het Europees Parlement voor de legislatuur 2019-2024. Aan België worden 21 zetels toegekend.

Artikel 10 van de wet van 23 maart 1989 (betreffende de verkiezing van het Europees Parlement) bepaalt dat 1 zetel op de 21 toekomt aan het Duitstalige kiescollege en dat de andere 20 verdeeld worden tussen het Franse en het Nederlandse kiescollege in functie van de bevolking. De nieuwe bevolkingcijfers van het Rijk zijn op 27 november 2012 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Bij koninklijk besluit van 30 juli 2018 werden 12 zetels toegekend aan het Nederlandse kiescollege en 8 zetels aan het Franse kiescollege.

- Kamer van volksvertegenwoordigers

Het koninklijk besluit van 31 januari 2013 (Belgisch Staatsblad van 14 februari 2013) legt de indeling van de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers over de 11 kieskringen vast als volgt:

<u>Nieuwe provinciale kieskringen</u>	<u>Aantal te verkiezen leden – kandidaten</u>	<u>Aantal kandidaat-opvolgers</u>	<u>Hoofdbureau van de kieskring</u>
Antwerpen	24	13	Antwerpen
Limburg	12	7	Hasselt
Oost-Vlaanderen	20	11	Gent
Kieskring Vlaams-	15	9	Leuven

Brabant			
West-Vlaanderen	16	9	Brugge
Kieskring Brussel-Hoofdstad	15	9	Brussel
Waals-Brabant	5	6	Nijvel
Henegouwen	18	10	Bergen
Luik	15	9	Luik
Luxemburg	4	6	Aarlen
Namen	6	6	Namen
Totaal	150		

- Vlaams Parlement

Bij besluit van de Vlaamse Regering op 22 februari 2013 (Belgisch Staatsblad van 22 maart 2013) zijn de leden per provinciale kieskring, rekening houdend met de bevolkingscijfers van 28 mei 2012, vastgesteld als volgt.

VLAAMS PARLEMENT (124 leden)	Aantal leden	Aantal opvolgers
1) Antwerpen	33	16
2) Limburg	16	16
3) Oost-Vlaanderen	27	16
4) West-Vlaanderen	22	16
5) Vlaams-Brabant	20	16
Rechtstreeks verkiezing van leden voor het Vlaams Parlement in het Brussels Gewest	6	6
TOTAAL	124	-

- Waals Parlement

Bij besluit van 31 januari 2019 van de Waalse Regering is een nieuwe zetelverdeling gebeurd over de kieskringen, zoals deze vastgelegd werden door het bijzonder decreet van 25 januari 2018.

WAALS PARLEMENT (75 leden)	Aantal leden	Aantal opvolgers
1) Nijvel (Waals-Brabant)	8	8
2) Bergen (Henegouwen)	5	5
3) Zinnik-La Louvière (Henegouwen)	5	5
4) Doornik-Aat-Moeskroen (Henegouwen)	7	7
5) Charleroi-Thuin (Henegouwen)	10	10
6) Aarlen-Bastenaken-Marche-en-Famenne-Neufchâteau-Virton (Luxemburg)	6	6

7) Luik (Luik)	13	13
8) Hoei-Borgworm (Luik)	4	4
9) Verviers (Luik)	6	6
10) Namen (Namen)	7	7
11) Dinant-Philippeville (Namen)	4	4
TOTAAL	75	-

- Brussels Hoofdstedelijk Parlement

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement heeft sinds juni 2004 89 leden, met een gewaarborgde en vaste vertegenwoordiging van 72 leden voor de Franse taalgroep en 17 leden voor de Nederlandse taalgroep, ongeacht het aantal stemmen voor de ene of de nadere taalgroep in dit kiescollege.

- Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap bestaat uit 25 rechtstreeks verkozen leden. Er zijn geen opvolgers op de lijsten voorzien.

II. SAMENSTELLING VAN DE KIESBUREAUS

1. Algemene beschrijving van de kiesbureaus

a. Inleiding

- Er is een collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement te Mechelen (Nederlands kiescollege), Namen (Frans kiescollege) en Eupen (Duitstalig kiescollege).
- Er is een apart provinciehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement in iedere provinciehoofdplaats. Een apart hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad vervult de functies van provinciehoofdbureau te Brussel. Het collegehoofdbureau van het Duitstalige kiescollege te Eupen oefent de functies van provinciehoofdbureau uit voor het Duitstalige kiesgebied.
- Er zijn 11 kieskringen A voor de kamer (voor de kieskringen, zie punt I, f hierboven).
- Er is een kieskringhoofdbureau B voor de verkiezing van de gewestparlementen in elke kieskring (voor de kieskringen, zie punt I, f hierboven). Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement wordt Gewestbureau genoemd. Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap wordt "Hoofdbureau van het kiesgebied" genoemd.
- Voor de verkiezing van het Waals Parlement worden de taken van lijstenverbindingen ("apparentering") tussen de kieskringen van een provincie vervuld door het provinciaal centraal bureau, dat het kieskringhoofdbureau in de provinciehoofdplaats is. In de provincies Waals-Brabant en Luxemburg zijn er geen lijstenverbindingen, omdat deze slechts één kieskring tellen.
- Er is een kantonhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer, een kantonhoofdbureau B voor de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen en een kantonhoofdbureau C voor de verkiezing van het Europees Parlement.
- In totaal zijn er 208 kieskantons.
- In de kantons die volledig elektronisch stemmen, is er maar één enkel kantonhoofdbureau.

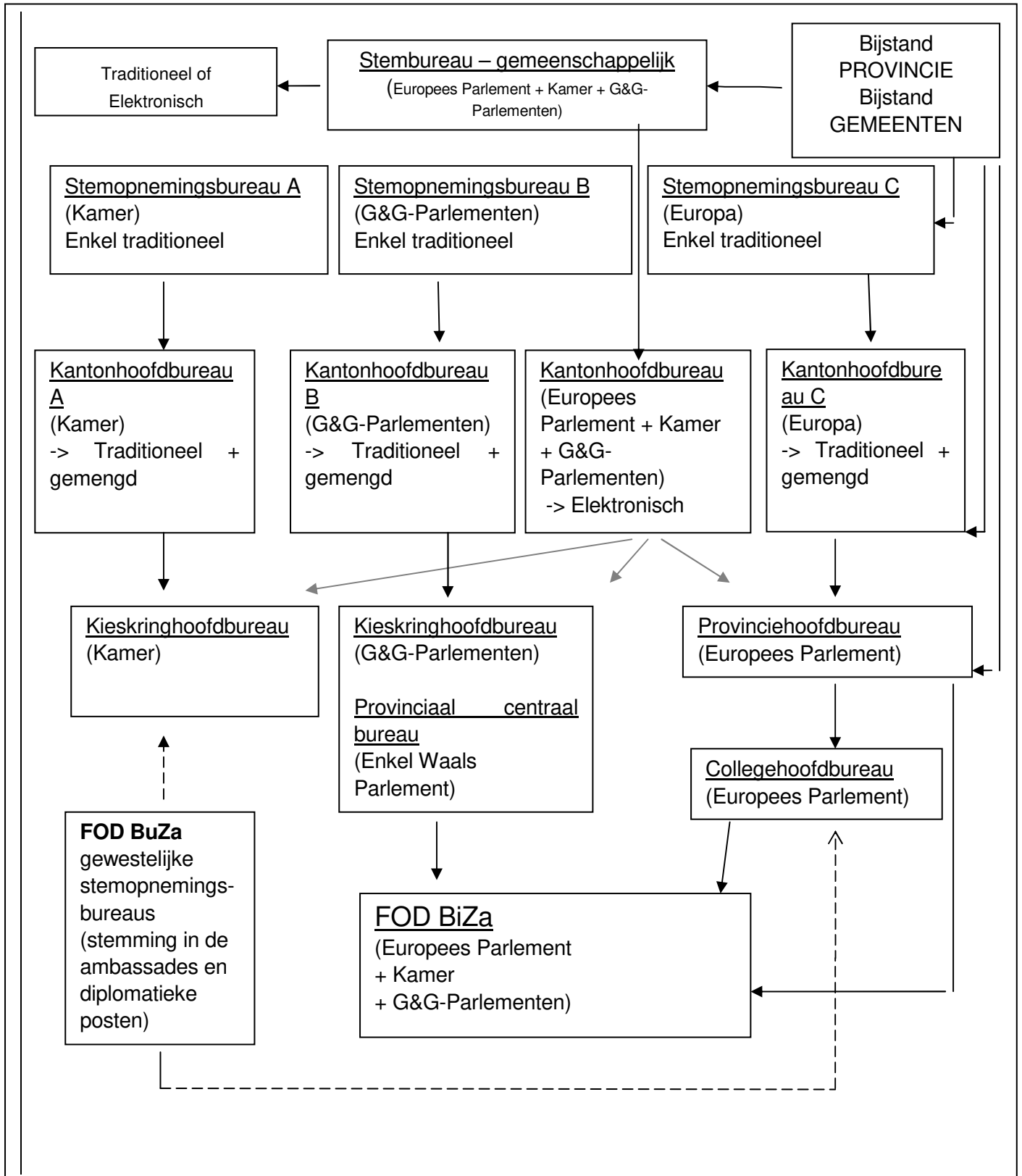
Opgelet: 14 kieskantons (Brugge, Oostende, Kortrijk, Halle, Roeselare, Meise, Aalst, Heist-op-den-Berg, Sint-Truiden, Tongeren, Deinze, Lochristi, Lennik en Sint-Genesius-Rode) zijn nu gemengd. Dit betekent dat ze bestaan uit zowel gemeenten die elektronisch stemmen als gemeenten die

traditioneel (op papier) stemmen. In deze 14 kantons zullen er nog steeds drie verschillende kantonhoofdbureaus A, B en C zijn!

In deze kantons zullen de uitslagen van de elektronische stembureaus doorgestuurd worden naar het kantonhoofdbureau C dat, eens de elektronische geheugendragers ingelezen zijn, de uitslagen van de verkiezingen naar het overeenkomstige kantonhoofdbureau A (Kamer) of B (Gewesten) zal doorsturen.

- Er zijn aparte stemopnemingsbureaus ("telbureaus") voor de verkiezingen van de Kamer, de Gewest- en Gemeenschapsparlementen en het Europees Parlement. In alle kieskringen worden de stemopnemingsbureaus gesplitst in een bureau A (telling stembiljetten Kamer), een bureau B (telling stembiljetten Gewest- en Gemeenschapsparlementen) en een bureau C (telling stembiljetten Europees Parlement). In de kieskantons met elektronische stemming zijn er geen stemopnemingsbureaus meer (zie evenwel hierboven voor de gemengde kantons). De totalisatie van de stemmen van alle verkiezingen gebeurt dan onmiddellijk op het kantonhoofdbureau.
- Het precieze aantal stem- en stemopnemingsbureaus zal gekend zijn na de opmaak van de officiële kiezerslijst. Er komt een gedetailleerde tabel per kieskanton met het aantal kiezers en het aantal kiesbureaus op onze verkiezingswebsite: www.verkiezingen.fgov.be.
- De tabel met de kieskringen, de kieskantons en de gemeenten in elk kieskanton is eveneens opgenomen op de verkiezingswebsite.

b. Schema

c. Toelichtingen bij diverse kiesbureaus en andere actoren

- Elk kiesbureau bestaat normaal uit 6 leden: 1 voorzitter, 1 secretaris en 4 vaste bijzitters (reserve: 4 plaatsvervangende bijzitters).
- De stembureaus zijn gemeenschappelijk bij het traditioneel en elektronisch stemmen voor de verkiezingen van het Europees Parlement, de Kamer en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen. Er is één uitzondering in de samenstelling van het elektronische stembureau dat meer dan 800 kiezers telt en uit 8 leden bestaat: 1 voorzitter, 1 secretaris, 1 adjunct-secretaris met kennis van informatica en 5 bijzitters. Het traditioneel stembureau regelt de stemming met stembiljetten voor de kiezers.

N.B. In de elektronische stembureaus tot 800 kiezers blijven deze bureaus uit 6 leden bestaan: 1 voorzitter, 1 secretaris en 4 bijzitters.

- De gemeenten en de provincies hebben onder meer belangrijke taken bij de organisatie en de logistiek van de kiesbureaus.
- De Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken (BIZA) staat in voor de algemene organisatie van de verkiezingen.

2. Aanwijzing van de voorzitters en de leden van de kiesbureaus

- Er is een collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement te Mechelen (Nederlands kiescollege), Namen (Frans kiescollege) en Eupen (Duitstalig kiescollege).

Dit bureau is belast met de algemene telling van de stemmen van het college, de zetelverdeling en de aanwijzing van de verkozenen en de opvolgers.

Het collegehoofdbureau moet ten minste 62 dagen vóór de stemming (25 maart 2019) samengesteld worden.

Het wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de collegehoofdplaats, of door de magistraat die hem vervangt.

Het collegehoofdbureau omvat de voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. De vier bijzitters en de vier plaatsvervangende bijzitters worden aangewezen door de voorzitter tussen de kiezers van de gemeente waarin het collegehoofdbureau gevestigd is. De secretaris, die geen medebeslissende stem heeft, wordt benoemd door de voorzitter tussen de kiezers van het college.

- In de hoofdplaats van elke kieskring voor de verkiezing van de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt een hoofdbureau van de kieskring A samengesteld (art. 94 Kieswetboek).

Het kieskringhoofdbureau moet ten minste 62 dagen (25 maart 2019) vóór de verkiezingsdag samengesteld zijn. Het wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem/haar vervangt.

Het hoofdbureau van de kieskring A omvat de voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. De vier bijzitters en de vier plaatsvervangende bijzitters worden aangewezen door de voorzitter tussen de kiezers van de hoofdplaats van de kieskring en een secretaris tussen de kiezers van de kieskring.

Het hoofdbureau van de kieskring houdt zich uitsluitend bezig met de aan de stemming voorafgaande verrichtingen en met de algemene telling van de stemmen.

- Er is een kieskringhoofdbureau B voor de verkiezing van de Gewest- Gemeenschapsparlementen.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement wordt Gewestbureau genoemd.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap wordt "Hoofdbureau van het kiesgebied" genoemd.

Dit bureau is belast met de algemene telling van de stemmen van de kieskring, de zetelverdeling en de aanwijzing van de verkozenen en de opvolgers.

Het kieskringhoofdbureau B moet ten minste 62 dagen vóór de stemming (25 maart 2019) samengesteld worden. Het wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats, of door de magistraat die hem/haar vervangt.

Het kieskringhoofdbureau omvat de voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. De vier bijzitters en de vier plaatsvervangende bijzitters worden aangewezen door de voorzitter tussen de kiezers van de hoofdplaats van de kieskring. De secretaris wordt aangewezen tussen de kiezers van de kieskring.

- Het **kantonhoofdbureau** is in de hoofdplaats van het kanton gevestigd en wordt voorgezeten (art. 95 Kieswetboek):
 - door de vrederechter of zijn/haar plaatsvervanger, die bevoegd is voor de kantonhoofdplaats;
 - indien de kantonhoofdplaats tevens hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement, dan wordt het kantonhoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of zijn/haar plaatsvervanger.

Ter herinnering, er is een kantonhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer, een kantonhoofdbureau B voor de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlamenten en een kantonhoofdbureau C voor de verkiezing van het Europees Parlement. In de kantons die volledig elektronisch stemmen, is er maar één enkel kantonhoofdbureau. In de gemengde kantons (papier/elektronische stemming), zijn er eveneens 3 kantonhoofdbureaus.

De aanwijzing van de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C gebeurt door de voorzitter van het kieskringhoofdbureau B na advies van de voorzitter van de vrederechters van het gerechtelijk arrondissement.

Het kantonhoofdbureau (A, B of C) bestaat uit de voorzitter, vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters, door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de kantonhoofdplaats en een secretaris, die wordt benoemd uit de kiezers van de kieskring.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau (A, B of C) is voornamelijk belast met het toezicht op de kiesverrichtingen in het gehele kieskanton. Hij/zij verwittigt onmiddellijk de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring of van het collegehoofdbureau van elke omstandigheid die het toezicht van deze laatste vereist. Hij/zij verzamelt de uitkomsten van de stemopneming in het kanton.

De **voorzitter van het kantonhoofdbureau C** wijst achtereenvolgens aan:

- 1° de voorzitters van de stemopnemingsbureaus A, B en C;
- 2° de voorzitters van de stembureaus;
- 3° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stemopnemingsbureaus A, B en C;
- 4° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus.

IN OVEREENSTEMMING MET ARTIKEL 12 VAN DE WET VAN 23 MAART 1989 BETREFFENDE DE VERKIEZING VAN HET EUROPEES PARLEMENT, MOETEN DE LEDEN VAN DE KIESBUREAUS DE

BELGISCHE NATIONALITEIT HEBBEN, DE STEMBUREAUS EN DE STEMOPNEMINGSBUREAUS C INBEGREPEN.

3. Presentiegelden, reisvergoedingen en verzekeringspolis

a. Inleiding

Artikel 130 van het Kieswetboek bepaalt dat ten laste van de Staat vallen de verkiezingsuitgaven voor:

- 1° het door hem geleverde papier voor de stembiljetten;
- 1° bis de mededeling van informatie aan de burgers;
- 2° het presentiegeld en de reisvergoeding waarop de leden van de kiesbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden bepaald door de Koning;
- 3° de reiskosten voorgelegd door de kiezers die op de dag van de verkiezing niet meer in de gemeente verblijven waar ze als kiezer zijn ingeschreven, onder de voorwaarden bepaald door de Koning;
- 4° de verzekeringspremies om de kosten van allerlei aard te dekken die voortvloeien uit ongevallen die de leden van de kiesbureaus zijn overkomen in de uitoefening van hun ambt; de Koning bepaalt de regels volgens welke deze de risico's worden gedekt.

Zijn ten laste van de gemeenten: de stembussen, schotten, lessenaars, omslagen en potloden die zij leveren volgens de door de Koning goedgekeurde modellen.

Alle andere verkiezingsuitgaven komen eveneens ten laste van de gemeenten.

N.B.

1° Het stempapier wordt geleverd door het departement via de provinciebesturen.

2° Artikel 130 van het Kieswetboek is aangevuld geweest met het volgende lid (zie artikel 17 van de wet van 11 maart 2003 – Belgisch Staatsblad van 28 maart 2003 – 3de editie):

“De provinciegouverneur of de gouverneur van het administratief arrondissement van Brussel-Hoofdstad regelt de omslag van de verkiezingsuitgaven van elk hoofdbureau onder de gemeenten die eronder ressorteren.”

Artikel 17 van de wet van 11 maart 2003 (Belgisch Staatsblad van 28 maart 2003) geeft een rechtsgrond aan de procedure voor de omslag van de verkiezingsuitgaven van de kieshoofdbureaus, presentiegelden niet inbegrepen, onder de gemeenten die ressorteren onder het hoofdbureau, door tussenkomst van de gouverneurs.

b. Presentiegelden

Bij de verkiezingen van 26 mei 2019 zijn de bedragen voor de verschillende verkiezingen geïndexeerd. Gelet op het feit dat de stembureaus een uur langer open zijn, werden de presentiegelden van deze bureaus vermeerderd. Het bedrag van het presentiegeld is als volgt (in euro's):

Collegehoofdbureau – Europees Parlement	Voorzitter = 125 Bijzitters = 90
Provinciehoofdbureau – Europees Parlement	Voorzitter = 110 Bijzitters = 75
Kieskringhoofdbureau A (Kamer)	Voorzitter = 110 Bijzitters = 75
Centraal Provinciaal Bureau (Gewesten) 3 bureaus in het Waals Gewest	Voorzitter = 125 Bijzitters = 90
Kieskringhoofdbureau B (Gewesten)	Voorzitter = 110 Bijzitters = 75
Gewestbureau (Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)	Voorzitter = 125 Bijzitters = 90
Kieskringhoofdbureau (Parlement van de Duitstalige Gemeenschap)	Voorzitter = 110 Bijzitters = 75

Elektronisch		Papier	
	Presentiegelden		Presentiegelden
Kantons A, B en C (papier, gemengd en elektronisch)	Voorzitter = 93 Bijzitters = 37.5		
Stem	40 (Voorzitter en bijzitters)	Stem	28 (Voorzitter en bijzitters)
/	/	Stemopneming	19 (Voorzitter en bijzitters)

NB: Het bedrag van de presentiegelden van de secretaris (en van de adjunct-secretaris) is gelijk aan dat van de bijzitters.

De uitbetaling van de presentiegelden (via DE POST) en de reisvergoedingen (zie punt c hierna) worden ten laste genomen door het departement.

Het presentiegeld wordt kort, na de stemming, door DE POST overgeschreven op de financiële rekening van de bureauleden.

Het presentiegeld kan maar worden overgeschreven als de bijlage in kwestie bij elk proces-verbaal door ieder kiesbureau volledig wordt ingevuld en ondertekend. De bijlage wordt in dubbel opgesteld. Deze bijlage wordt op de dag van de stemming of uiterlijk de maandagmorgen na de stemming onder een afzonderlijk verzegelde omslag voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het **kantonhoofdbureau A** bezorgd. Het dubbel van deze lijst neemt elke voorzitter mee naar huis. De voorzitter van het kantonhoofdbureau controleert of ieder kiesbureau in zijn/haar kanton het formulier voor de betaling van het presentiegeld heeft ingediend en stipt dit aan op een overzichtstabel in kwestie. De kantonvoorzitter A neemt contact op met de voorzitter van het kiesbureau, die zijn/haar formulier terzake niet heeft bezorgd. Iedere voorzitter van een kiesbureau let erop dat de lijst voor de betaling van het presentiegeld duidelijk en volledig is ingevuld om elke vertraging in de overschrijving te vermijden. Naast de stem- en stemopnemingsbureaus bezorgen ook de voorzitters van de kieskring- en collegehoofdbureaus hun formulier inzake het presentiegeld aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau, die zetelt in de hoofdplaats van het kieskring- of collegehoofdbureau.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A dient dus alle formulieren voor de betaling van de presentiegelden van alle kiesbureaus in zijn/haar kieskanton in te zamelen en de maandagmorgen na de stemming te bezorgen aan de postontvanger van de kantonhoofdplaats.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A maakt voor de vlotte betaling van de presentiegelden duidelijke en voorafgaande afspraken met de bevoegde postontvanger in zijn/haar kantonhoofdplaats.

N.B.

- 1° Rechtzettingen in betaling van de presentiegelden kunnen via BPOST tot 3 maanden na de verkiezingen geschieden. Nadien maakt BPOST zijn definitieve factuur op voor het departement.
- 2° Met de publicatie van omzendbrief nr. 476 van 28 mei 1999 van de federale Minister van Ambtenarenzaken (Belgisch Staatsblad van 17 juni 1999 en errata in Belgisch Staatsblad van 9 november 1999) betreffende de verloven en afwezigheden toegestaan aan de personeelsleden van de rijksbesturen werden alle voorgaande omzendbrieven van het Ministerie van Ambtenarenzaken inzake verloven en afwezigheden opgeheven. Dit geldt eveneens voor omzendbrief nr. 474 van 26 april 1999 (Belgisch Staatsblad van 11 mei 1999) inzake de aanbevelingen voor het verlenen van dienstvrijstellingen ter gelegenheid van verkiezingen.
Concreet betekent dit dat een personeelslid tewerkgesteld in de federale administratie recht heeft op een omstandigheidsverlof voor de uitoefening van het ambt van voorzitter, van bijzitter of van secretaris van een stembureau of een opnemingsbureau voor de nodige tijd met een maximum van twee werkdagen (koninklijk besluit 19 november 1998 betreffende de verloven en de afwezigheden toegestaan aan de personeelsleden van de rijksbesturen, artikel 15, 14°). Dit verlof moet worden toegestaan volgens de volgende modaliteiten, zoals dit is gesteld in omzendbrief nr. 476:
 - een dag omstandigheidsverlof op zondag, de dag van de verkiezingen, aan de personeelsleden die optreden als voorzitter, bijzitter of secretaris van een stembureau of een opnemingsbureau maar die volgens hun werktijdregeling op diezelfde dag tot dienstprestaties gehouden zijn.
 - een dag omstandigheidsverlof op de maandag volgend op de verkiezingen, aan de personeelsleden die als voorzitter, bijzitter of secretaris van een stem- of stemopnemingsbureau, of van een kantonhoofdbureau, of van een ander kiesbureau optreden wanneer dat bureau na middernacht (van zondag op maandag) heeft doorgewerkt.”

De regeling op een bijkomende dienstvrijstelling te verlenen aan de betrokken personeelsleden, indien zij afzien van het presentiegeld, is dus **niet langer van toepassing**.

Ten slotte dient erop gewezen te worden dat de personeelsleden die tewerkgesteld zijn in de regionale en lokale administraties onderworpen zijn aan de desbetreffende reglementering inzake verloven en afwezigheden in hun administraties.

c. Reisvergoedingen

De leden van de kiesbureaus hebben recht op een reisvergoeding wanneer zij zetelen in een gemeente waar zij niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister.

De geïndexeerde vergoeding wordt vastgesteld op 0,20 EUR per afgelegde kilometer.

De verklaring van schuldvordering uit hoofde van deze verplaatsingen moet gesteld worden op het formulier ACD/15 (Vlaams Gewest), ACE/15 (Waals Gewest), ACF/16 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) of ACEG/16bis (9 Duitstalige gemeenten), dat gestuurd wordt naar het vermelde adres van het departement (**zie website**).

Een reisvergoeding zal eveneens online aangevraagd kunnen worden via een link. Deze link zal vlak vóór de verkiezingen meegedeeld worden op de site <https://verkiezingen.fgov.be>. Teneinde de reisvergoeding zo snel mogelijk te ontvangen, wordt aangeraden om gebruik te maken van deze onlinetoepassing.

d. Verzekeringsspolis

Tevens sluit het departement een verzekeringsspolis af om ongevallen te dekken die leden van de kiesbureaus zijn overkomen tijdens de uitoefening van hun opdracht of op de heen- en terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau onder de voorwaarden die zijn bepaald in het desbetreffende koninklijk besluit van 4 november 1991 (Belgisch Staatsblad van 15 november 1991).

III. KIEZERSLIJSTEN, OPROEPINGSBRIEVEN, VOLMACHTEN EN STEMBILJETTEN

1. Kiezerslijsten

a. Opmaak van de kiezerslijsten

Het College van Burgemeester en Schepenen stelt **1 maart 2019** de kiezerslijst vast die geldt voor alle verkiezingen (wet betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, art. 3 en Kieswetboek, art. 10, §3).

Hieromtrent verwijs ik naar de nota's die naar de gemeentebesturen verstuurd werden met betrekking tot de opmaak van de kiezerslijsten (nota nr. 3545115 van 05/02/2019) en de procedure voor het doorsturen van de kiezerslijsten (nota nr. 3559048 van 25/02/2019), alsook naar de onderrichtingen van 15/02/2019 van de FOD Buitenlandse Zaken met betrekking tot de stemming van de Belgen die in het buitenland verblijven.

b. Afgifte van de kiezerslijsten

De **afgifte** van exemplaren of afschriften van de kiezerslijst (Belgen en onderdanen van de andere Lidstaten van de Europese Unie) aan politieke partijen of personen die zich kandidaat stellen, kan per verkiezing indien de desbetreffende wetsbepalingen worden nageleefd:

- aangetekende aanvraag uiterlijk op 25ste dag van de derde maand vóór de stemming bij de burgemeester (25 februari 2019);
- er zich schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst in te dienen.

Maandag 25 februari 2019 (25ste dag van de derde maand vóór de verkiezing) is dus de uiterste datum voor de aanvraag van de kiezerslijst door de politieke partijen en de kandidaten, per aangetekende brief gericht aan elke burgemeester van een Belgische gemeente.

N.B.

De politieke partijen die deelnemen aan de verkiezingen van het Europees Parlement, de Kamer en de Gewest- en Gemeenschapsparlamenten, ontvangen slechts éénmalig twee gratis kiezerslijsten, aangezien de kiezerslijst geldig is voor alle verkiezingen.

Elke politieke partij kan kosteloos twee afschriften van de kiezerslijst, **op papier of op gestandaardiseerde elektronische drager**, bekomen in zoverre zij bovenvermelde voorwaarden vervullen. Bijkomende exemplaren worden bekomen tegen de kostprijs.

Elke kandidaat kan tegen kostprijs exemplaren van de kiezerslijst bekomen indien bovenvermelde voorwaarden worden vervuld (aangetekende aanvraag en voorkomen op een kandidatenlijst die wordt ingediend). De kiezerslijsten mogen enkel voor verkiezingsdoeleinden worden gebruikt, op straffe van de in artikel 197bis van het Kieswetboek vastgestelde sancties.

Het is het College van Burgemeester en Schepenen dat bij besluit bepaalt onder welke vormen en soort dragers de kiezerslijst kan worden verkregen op papier én op gestandaardiseerde elektronische drager.

De afgifte aan de hierboven vermelde personen van bijkomende exemplaren of afschriften gebeurt tegen betaling van de kostprijs, die door het College van Burgemeester en Schepenen wordt bepaald. De kostprijs van een exemplaar van de kiezerslijst is in principe de werkelijke kost voor de loutere reproductie van een exemplaar van de kiezerslijst. Op de regels inzake de vergoeding van de gemeenten zal geen enkele uitzondering kunnen worden toegestaan.

Hoofdstuk IV van het koninklijk besluit van 16 juli 1992 betreffende het verkrijgen van informatie uit de bevolkingsregisters en uit het vreemdelingenregister (Belgisch Staatsblad van 15 augustus 1992) bepaalt de voorwaarden van de verstrekking aan derden van personenlijsten uit die registers. Personenlijsten mogen, op schriftelijke aanvraag die is geadresseerd aan het College van burgemeester en schepenen en met vermelding van het gebruik waarvoor ze gevraagd worden, worden verstrekt enkel voor verkiezingsdoeleinden aan de politieke partijen tijdens de zes maanden die voorafgaan aan de datum van een gewone verkiezing of tijdens de veertig dagen die voorafgaan aan de datum van een buitengewone verkiezing. Deze lijsten hebben slechts betrekking op de personen die de kiesvoorwaarden vervullen op de datum van de aanvraag en bevatten slechts de gegevens die zijn voorzien in artikel 3, eerste lid van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen (de wettelijke gegevens). De lijsten mogen slechts verstrekt worden in de mate dat het doel, dat in de aanvraag vermeld is, overeenstemt met hetgeen de aanvrager nastreeft. Degene voor wie de lijst bestemd is, mag ze zelf niet verstrekken aan derden of ze gebruiken voor andere doeleinden dan die vermeld in de aanvraag.

2. Oproepingsbrieven

- Het nieuwe model van oproepingsbrief, evenals de onderrichtingen aan de kiezer (model I) die op de keerzijde van de oproepingsbrieven voor de kiezers in de stembureaus met traditionele, elektronische of geautomatiseerde stemming moeten worden vermeld, vindt u **op onze verkiezingswebsite** (zie rubriek Medewerkers).

Belangrijke opmerking:

- De oproepingsbrieven bestemd voor de Belgische kiezers in België (die stemmen voor het Europees Parlement, de Kamer en het Gewestparlement – Type 1) worden afgedrukt op wit papier.
- De oproepingsbrieven bestemd voor onderdanen van de EU (die enkel mogen stemmen voor het Europees Parlement – Type 2) worden afgedrukt op blauw papier.
- De oproepingsbrieven voor de in het buitenland verblijvende Belgische kiezers (die mogen stemmen voor het Europees Parlement en voor de Kamer en persoonlijk in België stemmen – type 4 en 5) worden afgedrukt op groen papier.
- De oproepingsbrieven bestemd voor Belgische kiezers die in het buitenland verblijven (die enkel mogen stemmen voor de Kamer en persoonlijk in België stemmen – type 3) worden afgedrukt op geel papier.
- Ter herinnering: deze oproepingsbrieven worden nu afgedrukt en doorgestuurd door de consulaire posten. De gemeenten komen hierin niet meer tussen.

N.B. 1. In de kieskring Brussel-Hoofdstad voor de verkiezing van het Europees Parlement kunnen de kiezers stemmen voor het Nederlandse of Franse kiescollege van het Europees Parlement. Op de voorkant van de oproepingsbrief wordt derhalve vermeld: “... verkiezing van 8 vertegenwoordigers voor het Nederlandse kiescollege van het Europees Parlement, ofwel 12 vertegenwoordigers voor het Franse kiescollege van het Europees Parlement.”

N.B. 2. In het kieskanton Sint-Genesius-Rode kunnen de kiezers voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers stemmen voor de kieskring Brussel-Hoofdstad of voor de kieskring Vlaams-Brabant. Daarom staat de volgende tekst vermeld op de keerzijde van de oproepingsbrief:

“Om over te gaan tot de verkiezing van 15 leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, te kiezen in de kieskring Vlaams-Brabant of van 15 leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, te kiezen in de kieskring Brussel-Hoofdstad.

Als kiezer die ingeschreven is op de kiezerslijst van de gemeente , heeft u de mogelijkheid om te stemmen voor ofwel een kandidatenlijst die voorgesteld wordt in de kieskring Vlaams-Brabant, ofwel een kandidatenlijst die voorgesteld wordt in de kieskring Brussel-Hoofdstad.”

In het kieskanton Sint-Genesius-Rode kunnen de kiezers bovendien, voor de verkiezing van het Europees Parlement, stemmen voor het Nederlandse of het Franse kiescollege van het Europees Parlement. Daarom staat de volgende tekst vermeld op de keerzijde van de oproepingsbrief: «*Om over te gaan tot de verkiezing van 12 vertegenwoordigers van het Nederlandse college van het Europees Parlement of van 8 vertegenwoordigers voor het Franse college van het Europees Parlement.*»

- De **kiezers** kunnen voor hun kiesplicht een gratis treinreisbiljet (2de klasse) bekomen bij de NMBS, indien zij hun hoofdverblijfplaats niet meer bezitten in de gemeente waar zij zijn ingeschreven als kiezer (ook wegens beroepsredenen, studenten en zieken in een inrichting).

De NMBS vraagt op de oproepingsbrief voor de kiezer onderstaande NMBS-codes te vermelden zodat de rechthebbende kiezer een juist en gratis treinbiljet kan bekomen van de treinconductor overeenkomstig het koninklijk besluit van 27 augustus 1982 betreffende de terugbetaling van reiskosten aan sommige kiezers (Belgisch Staatsblad van 3 september 1982 – zie ook omzendbrief van 20 september 1982 – Belgisch Staatsblad van 22 september 1982).

Gelieve dan ook onderstaande codes met benaming op de voorkant-bovenaan rechts van de oproepingsbrief te laten vermelden (te plaatsen uiteraard volgens de beschikbare ruimte):

- code NMBS: 098
- organismenummer: BDSG
- vorderingsnummer: E000001

Indien deze kiezers een ander vervoermiddel gebruiken kunnen zij de terugbetaling van hun reiskosten aanvragen bij middel van het formulier ACD/16 (Vlaams Gewest), ACE/16 (Waals Gewest), ACF/17bis (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) of ACEG/17bis (9 Duitstalige gemeenten), dat gestuurd wordt naar het adres van het departement (**zie website**).

Een reisvergoeding zal eveneens online aangevraagd kunnen worden via een link. Deze link zal ook vlak vóór de verkiezingen meegedeeld worden op de site <https://verkiezingen.fgov.be>. Teneinde de reisvergoeding zo snel mogelijk te ontvangen, wordt aangeraden om gebruik te maken van deze onlinetoepassing.

De terug te betalen som is overeenkomstig het tarief van de NMBS voor het vervoer van reizigers in 2de klasse op de dag van de stemming.

3. Volmachtformulier

De modellen van volmachtformulieren voor deze verkiezingen zijn vastgesteld door formulier ACD/11 (Vlaams Gewest), ACE/11 (Waals Gewest), ACF/9bis (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) of ACEG/9bis (9 Duitstalige gemeenten) (**zie website**).

Dit model is vastgelegd bij koninklijk besluit van 2 augustus 2002 tot wijziging bij koninklijk besluit van 10 april 1995 tot vaststelling van het model van het volmachtformulier voor de verkiezingen (Belgisch Staatsblad van 24 augustus 2002 en van 21 april 1995).

Artikel 147bis, §2 van het Kieswetboek bepaalt het volgende:

“Als gemachtigde kan elke kiezer aangewezen zijn.”

Hierdoor vervallen de formaliteiten voor de bevestiging van het familieverband door het gemeentebestuur. De enige beperking is dat ieder gemachtigde slechts één volmacht mag hebben.

Het dient echter opgemerkt te worden dat een Belgische kiezer enkel een andere Belgische kiezer kan aanduiden als gevolmachtigde, en geen kiezer die onderdaan is van een andere Lidstaat van de Europese Unie, aangezien deze niet mag stemmen voor de verkiezing van de Kamer en het Gewestparlement. Een kiezer van een andere Lidstaat van de Europese Unie mag echter wel een Belgische kiezer aanduiden als gevolmachtigde.

Het volmachtformulier wordt kosteloos afgegeven door het gemeentebestuur.

Het volmachtformulier moet ondertekend zijn door de volmachtgever én door de gemachtigde of volmachtdrager. Aan iedere volmacht dient een attest gehecht te zijn, waaruit de onmogelijkheid van de volmachtgever blijkt om zich naar het stembureau te begeven (medisch attest, attest van de burgemeester bij verblijf in buitenland wegens vakantie om andere dan beroepsredenen, attest van de werkgever, attest van de religieuze overheid, attest van de schooldirectie...).

De volgende kiezers zijn gerechtigd om een volmacht te geven:

1) De kiezers die wegens ziekte of gebrekkigheid niet in staat zijn om zich naar het stembureau te begeven of er naartoe gevoerd te worden. Deze onbekwaamheid blijkt uit een medisch attest.

2) De kiezer die:

* om beroeps- of dienstredenen in het buitenland is opgehouden, alsook de kiezers, leden van zijn/haar gezin of zijn/haar gevolg, die met hem/haar daar verblijven;

* zich, om beroeps- of dienstredenen, op de dag van de verkiezing in het binnenland bevindt, maar in de onmogelijkheid verkeert zich in het stembureau aan te bieden. Dit blijkt uit een attest van de werkgever.

3) De kiezer die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefent en de leden van zijn/haar gezin die met hem/haar samenwonen.

De uitoefening van het beroep blijkt uit een attest, afgeleverd door de burgemeester van de gemeente waar de betrokkene in het bevolkingsregister is ingeschreven.

4) De kiezer die de dag van de stemming ten gevolge van een rechterlijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeert. Dit blijkt uit een attest van de directie van de instelling waar de betrokkene verblijft.

5) De kiezer die omwille van zijn/haar geloofsovertuiging in de onmogelijkheid verkeert zich in het stembureau aan te melden. Dit blijkt een attest van de religieuze overheid waarop de kiezer zich beroept.

6) De studenten die om studieredenen in de onmogelijkheid verkeren om zich naar het stembureau te begeven. Dit blijkt uit een attest van de studie-instelling.

7) De kiezer die, om andere dan de hierboven vermelde redenen, op de dag van de stemming afwezig is van zijn/haar woonplaats omwille van een tijdelijk verblijf in het buitenland wegens verlof en zich bijgevolg in de onmogelijkheid bevindt om zich in het stembureau te melden, voor zover die onmogelijkheid door de burgemeester of zijn/haar gemachtigde van zijn/haar woonplaats vastgesteld geweest is, na voorleggen van de nodige bewijsstukken (factuur hotel, reservering bij een reisbureau, vliegtuigticket, huurovereenkomst voor een goed in het buitenland, een schriftelijke verklaring van de familie in het buitenland, enz.), of, bij gebreke, op basis van een verklaring op erewoord waarvan het model vastgelegd is door het koninklijk besluit van 14 april 2009.

In dit laatste geval (= geval 7) moet de aanvraag ten laatste de dag vóór de stemming ingediend worden. Als de burgemeester of zijn/haar afgevaardigde de aanvraag aanvaardt, levert hij/zij een desbetreffend attest af.

De gemachtigde of volmachtdrager begeeft zich naar het stembureau van de volmachtgever met zijn/haar eigen identiteitskaart, zijn/haar oproepingsbrief (waaruit zijn/haar hoedanigheid van kiezer blijkt), het ingevuld en ondertekend volmachtformulier en bijbehorend attest. Na de stemming wordt op de oproepingsbrief van de gemachtigde de stempel “heeft bij volmacht gestemd” aangebracht, zodat iedere kiezer slechts één volmacht kan hebben en uitoefenen.

4. Stembiljetten

In de gemeenten die op traditionele wijze stemmen, worden papieren stembiljetten ter beschikking van de kiezer gesteld.

De kleuren van het stempapier zijn de volgende:

- **Wit stempapier voor de verkiezing van de federale Kamer;**
- **Blaauw stempapier voor de verkiezing van het Europees Parlement;**
- **Roze stempapier voor de verkiezing van het Vlaams of het Waals Parlement.**

IV. ALLERLEI

Belangrijke opmerking: Zoals reeds het geval was bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2018, zullen de logo's van de verschillende politieke partijen niet gebruikt worden bij de verkiezingen van zondag 26 mei 2019 en zullen enkel de acroniemen (letterwoorden) verschijnen, zowel op de schermen van de stemcomputers als op de papieren stembiljetten.

1. Belangrijke verkiezingsdata

- **Vrijdag 1 maart 2019** (= eerste dag van de tweede maand vóór de stemming)

Elk College van Burgemeester en Schepenen maakt de lijst op van de kiezers, die geldt voor alle verkiezingen (zie ook deel III, punt 1 hierboven).

N.B. - De burgers van de Europese Unie die in België verblijven en zich ten laatste op 28 februari 2019 als kiezer hebben laten inschrijven in hun gemeente van verblijfplaats in België, kunnen deelnemen aan de verkiezing van het Europees Parlement (maar niet aan de verkiezing van de Kamer en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen).

- De kiezers van de Europese Unie die de wettelijke voorwaarden vervullen (nationaliteit van een Lidstaat van de Europese Unie, domicilie in een Lidstaat van de Europese Unie, 18 jaar oud en niet geschorst van het kiesrecht) genieten het passief kiesrecht (= kandidaat kunnen zijn, op voorwaarde dat men 21 jaar oud is) en het actief kiesrecht (= mogen stemmen).
- De FOD Binnenlandse Zaken regelt de gegevensuitwisseling over kiezers uit de Europese Unie met de andere Lidstaten.

- **Dinsdag 12 maart 2019** (= 75ste dag vóór de stemming)

Bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, door de FOD Binnenlandse Zaken, van de lijst van verboden letterwoorden en logo's.

- **Vrijdag 22 maart 2019** (= 65ste dag vóór de stemming)

Neerlegging van het beschermd letterwoord of logo en loting van de nationale nummers bij de FOD Binnenlandse Zaken.

- **Dinsdag 26 maart 2019** (= 61ste dag vóór de stemming)

Bekendmaking van de beschermd letterwoorden en logo's en de nationale nummers in het Belgisch Staatsblad.

- **Vrijdag 29 maart en zaterdag 30 maart 2019** (= 58ste en 57ste dag vóór de stemming)

- Neerlegging van de voordrachtsakten voor de verkiezing van het Europees Parlement bij de drie collegehoofdbureaus en controle van dubbele kandidaatstellingen door de FOD Binnenlandse Zaken.

- Neerlegging van de voordrachtsakten voor de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen bij de kieskringhoofdbureaus (11 in Wallonië, 5 in Vlaanderen, 1 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 1 in het Duitse taalgebied) en controle van dubbele kandidaatstellingen door de FOD Binnenlandse Zaken.

- Neerlegging van de kandidaatlijsten bij de voorzitters van de kieskringhoofdbureaus voor de verkiezing van de Kamer en controle van dubbele kandidaatstellingen door de FOD Binnenlandse Zaken.

- Er dient te worden opgemerkt dat de “of” in de respectievelijke artikelen van de kieswetgeving voor de indiening van de kandidatenlijsten betekent dat de kandidaten de keuze hebben om hun voordrachtsakte ofwel op de ene dag ofwel op de andere dag aan de voorzitter van het hoofdbureau af te geven. Deze voorzitter moet evenwel op beide dagen ter beschikking van de kandidaten staan om die akten in ontvangst te nemen (zie antwoord op de parlementaire vraag nr. 899 in de Kamer dd. 23 september 1994).

- Hierbij is het eveneens nuttig te wijzen op volgende wetsbepaling:

Artikel 21, §2, WVEP, stelt dat van zodra een voordracht van kandidaten met de vermelding van een bepaald letterwoord is neergelegd, de voorzitter van het hoofdbureau het gebruik weigert van hetzelfde letterwoord door elke andere voordracht van kandidaten.

De bedoeling van deze bepaling is te vermijden dat meerdere lijsten hetzelfde letterwoord of logo opeisen in één kieskring en de kiezer in verwarring wordt gebracht. Uiteindelijk beslist steeds het hoofdbureau welke lijst een bepaald letterwoord mag gebruiken, zonder dat dit aanleiding kan geven tot enig beroep voor de lijst die een bepaald letterwoord niet mag gebruiken.

Het hoofdbureau wijst de lijsten af die niet hebben voldaan aan de bepalingen van een letterwoord, vastgesteld in artikel 116, §4, tweede lid van het Kieswetboek (art. 119sexies Kieswetboek). Er kan nog wel een verbeteringsakte worden ingediend.

- **Maandag 1 april 2019** (= 55ste dag vóór de stemming)

- Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten door de collegehoofdbureaus van Namen, Mechelen en Eupen (Europees Parlement).

- Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten (Kamer en Gewest- en Gemeenschapsparlamenten) door de kieskringhoofdbureaus.

- **Donderdag 4 april 2019** (= 52ste dag vóór de stemming)

- Definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten in de collegehoofdbureaus (Europees Parlement), na mededeling en behandeling van de eventuele dubbele kandidaatstellingen door de FOD Binnenlandse Zaken, van de rechtgezette voordrachtsakten en de bezwaren van de kandidaten.

- Definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten (Kamer en Gewest- en Gemeenschapsparlamenten) in de kieskringhoofdbureaus, na mededeling en behandeling van de eventuele dubbele kandidaatstellingen door de FOD Binnenlandse Zaken, van de rechtgezette voordrachtsakten en de bezwaren van de kandidaten.

- In geval van beroep voor het Hof van Beroep (onverkiesbaarheid van een kandidaat) of voor de Raad van State (enkel Europees Parlement - taalverklaring) vindt de definitieve afsluiting pas plaats op maandag 15 april 2019 (= 41ste dag vóór de stemming).

- Na de definitieve afsluiting, loting van de lokale nummers (Europees Parlement: 4 april om 16u, Kamer: 5 april om 10u, gewestparlement: 5 april om 14u en Parlement van de Duitstalige Gemeenschap: 5 april om 16u) en opstellen van een modelstembiljet met de kandidatenlijsten.

- **Donderdag 11 april 2019** (= 45ste dag vóór de stemming)

Voor de verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (maar niet voor de verkiezing van de Brusselse leden van het Vlaams Parlement) dienen de lijsten van dezelfde taalgroep die zich willen groeperen met het oog op de zetelverdeling, hun verklaring in bij het gewestbureau in Brussel.

- **Donderdag 9 mei 2019** (= 17^{de} dag vóór de stemming)

De verklaringen van lijstenverbinding worden, tegen ontvangstbewijs, overhandigd aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring dat in de provinciehoofdplaats zitting houdt (enkel voor het Waals Parlement – provinciaal centraal bureau voor de “apparentering” – is niet meer van toepassing op het Vlaams Parlement ten gevolge van de invoering van provinciale kieskringen).

- **Zaterdag 11 mei 2019** (= 15^{de} dag vóór de stemming)

Uiterste datum waarop de FOD Binnenlandse Zaken in het Belgisch Staatsblad een bericht aan de kiezer doet verschijnen en waarop de oproepingsbrieven door de gemeenten verzonden worden aan de kiezers (Belgen en Europeanen).

- **Dinsdag 21 mei 2019** (= 5^{de} dag vóór de stemming)

De aanwijzing van de getuigen voor de stembureaus en stemopnemingsbureaus C bij de voorzitter van het kantonhoofdbureau C voor de verkiezing van het Europees Parlement.

De aanwijzing van de getuigen voor stemopnemingsbureaus A (Kamer) gebeurt door de voorzitter van het kantonhoofdbureau A.

De aanwijzing van de getuigen voor de stemopnemingsbureaus B (Gewest- en Gemeenschapsparlementen) gebeurt door de voorzitter van kantonhoofdbureau B.

In de kantons en gemeenten die uitgerust zijn met een elektronisch stelsysteem, zijn er geen stemopnemingsbureaus meer.

- **Woensdag 22 mei 2019** (= 4^{de} dag vóór de stemming)

Stemming van de Belgen in het buitenland in de diplomatieke en consulaire posten (stemwijzen 3 en 4), van 13 tot 21 uur lokale tijd.

- **Zondag 26 mei 2019** (= dag van de stemming)

Begeleiding van de stemming en inzameling van de verkiezingsuitslagen voor het Europees Parlement, de Kamer en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen (Waals, Vlaams, Brussels en Duitstalig) door de FOD Binnenlandse Zaken. De inzameling van de resultaten voor de Gewest- en Gemeenschapsparlementen gebeurt met medewerking van de regionale administraties.

2. Controle van de meervoudige kandidaturen

Aan de hoofdbureaus van de colleges en kieskringen wordt verzocht onmiddellijk na het verstrijken van de termijn gesteld voor de indiening der kandidaturen (zie punt 1 hierboven) de nodige inlichtingen voor het onderzoek van de meervoudige kandidaturen te bezorgen op digitale wijze. De hoofdbureaus ontvangen hierover een aparte onderrichting.

3. Volgorde van stemmen in de elektronische kieskantons

De volgorde van stemmen is bij de huidige verkiezingen als volgt:

a) **Vlaams Gewest:**

Europees Parlement – Kamer – Vlaams Parlement

b) **Brussels Hoofdstedelijk Gewest:**

Europees Parlement – Kamer – Brussels Hoofdstedelijk Parlement – Brusselse leden van het Vlaams Parlement

c) **Duitstalige kieskring:**

Europees Parlement – Kamer – Waals Parlement - Duitstalige Gemeenschap

4. Openingsuren van de stembureaus en inrichting van de kiesbureaus

- a. Bij deze verkiezingen blijven de traditionele stembureaus open tot **14 uur** en de stembureaus met elektronische/geautomatiseerde stemming tot **16 uur**. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Duitstalig kiesgebied wordt uitsluitend elektronisch gestemd.
- b. Het stembureau is gemeenschappelijk voor de drie/vier verkiezingen. In de gemeenten met **traditionele stemming** moet de gemeente dan ook **3 stembussen** plaatsen in elk stembureau.
- c. De stemopnemingsbureaus (A, B en C) beginnen met hun verrichtingen om **15 uur**.

 DE STEMOPNEMINGSBUREAUS C VOOR DE VERKIEZING VAN HET EUROPEES PARLEMENT MOGEN GEEN RESULTATEN BEKENDMAKEN VOOR 23 UUR, AANGEZIEN DE STEMMING IN BEPAALDE LANDEN TOT DIT UUR VERLOOPT EN HET BELANGRIJK IS OM ELKE BEÏNVLOEDING VAN HET GEDRAG VAN DE KIEZERS IN ANDERE LIDSTATEN TE VERMIJDEN.

DE RESULTATEN WORDEN ECHTER METEEN DOORGESTUURD NAAR DE FOD BINNENLANDSE ZAKEN, DIE DEZE RESULTATEN VOOR HET EUROPEES PARLEMENT ECHTER PAS OM 23 UUR BEKENDMAAKT.

- d. In de gemeenten met **elektronische stemming** zijn er eveneens **gemeenschappelijke stembureaus** voor al de verkiezingen. De voorzitters van de stembureaus worden eveneens aangewezen door de voorzitter van het kantonhoofdbureau. In deze gemeenten zijn er **geen** stemopnemingsbureaus meer en gebeurt de registratie van de stemmen voor deze verkiezingen rechtstreeks op het kantonhoofdbureau.

Wat betreft het aantal kiezers in een stembureau met elektronische/geautomatiseerde stemming, dient te worden uitgegaan van **ongeveer** 180 kiezers per stemmachine en **ongeveer** 900 kiezers per stembureau of een aanbevolen stembureau met 5 stemmachines bij de huidige verkiezingen.

In het arrondissement Brussel-Hoofdstad is dit gemiddeld als norm 160 kiezers per stemmachine of 800 kiezers per stembureau.

Om rekening te houden met het specifiek karakter van bepaalde gemeenten kan het aantal kiezers dat toegelaten wordt om te stemmen in eenzelfde stembureau, tot ten hoogste 1.300 gebracht worden.

5. Mededeling van de officieuze en officiële verkiezingsresultaten

Zoals gebruikelijk, zal de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken terug een officiële en officiële **inzameling** van de **uitslagen per lijst** en de **naamstemmen** doen tijdens de zogenaamde “Nacht van de Verkiezingen”. Deze inzameling gebeurt op het niveau van het kieskanton met de toepassing MARTINE.

1° **Officiële uitslagen – digitale doorzending van de processen-verbaal met elektronische identiteitskaart (eID)**

De kieswet van 13 februari 2007 voorziet voortaan ook de digitale transmissie van de officiële processen-verbaal van ieder kieshoofdbureau op het niveau van het kanton, de kieskring, de provincie en het college door de voorzitter die gebruik maakt van zijn/haar elektronische handtekening op zijn/haar identiteitskaart.

a. **Kantonhoofdbureau A, B en C**

De voorzitter van het kantonhoofdbureau verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn/haar bureau, dat een samenvattende tabel bevat:

- naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A, door het kanton A, wat de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers betreft,
 - naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau B, door het kanton B, wat de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlamenten betreft,
 - naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau, door het kanton C, wat de verkiezing van het Europees Parlement betreft,
 - die de ontvangst ervan bevestigen
- EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

De dubbele exemplaren van de stemopnemingsstabellen en een papieren versie van het proces-verbaal, dat de samenvattende tabel bevat, worden eveneens gestuurd naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A of B wat de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers of van de Gewest- of Gemeenschapsparlamenten betreft, en naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau wat de verkiezing van het Europees Parlement betreft.

Door deze digitale doorzending van het officiële proces-verbaal door de voorzitter van ieder kantonhoofdbureau (209 kieskantons) beschikt het departement, evenals het hoger kieshoofdbureau, direct over de definitieve resultaten voor de opmaak van de officiële uitslagen over de verkiezingen van 2014 via brochures en internet voor de burgers, media en politici. Dit is uiteraard onder voorbehoud van de validatie van de verkiezingen door de betrokken raden.

b. **Kieskringhoofdbureau A – Kamer – Artikel 177 Kieswetboek**

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau A stuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het volledige proces-verbaal met de tabellen van zijn/haar bureau naar de griffier van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (e-mailadres: Verkiezingen@dekamer.be of in het Frans: Electons@lachambre.be) EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

Een papieren versie van het proces-verbaal, staande de vergadering opgemaakt en ondertekend door de leden van het kieskringhoofdbureau en door de getuigen, de processen-verbaal van de stembureaus en de stemopnemingsbureaus, en de akten van voordracht en de betwiste stembiljetten, worden binnen de vijf dagen opgestuurd naar de griffier van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

c. **Kieskringhoofdbureau B – Gewest- en Gemeenschapsparlament**

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau B stuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het volledige proces-verbaal met de tabellen van zijn/haar bureau naar de griffier van het betrokken Gewest- of Gemeenschapsparlament EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

Een papieren versie van het proces-verbaal, staande de vergadering opgemaakt en ondertekend door de leden van het kieskringhoofdbureau en door de getuigen, de processen-verbaal van de stembureaus en de stemopnemingsbureaus, en de akten van voordracht en de betwiste stembiljetten, worden binnen de vijf dagen opgestuurd naar de griffier van het betrokken Gewest- of Gemeenschapsparlament.

d. Provinciehoofdbureau – Europees Parlement

Voor de verkiezing van de Europese Parlementsleden totaliseert het provinciehoofdbureau voor de gehele provincie op een verzamelstaat de cijfers uit de samenvattende tabellen van de kantonhoofdbureaus en de voorzitter stuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn/haar bureau, dat de samenvattende tabel bevat, naar de voorzitter van het collegehoofdbureau EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

De tabellen die opgemaakt worden door de kantonhoofdbureaus en een papieren versie van het proces-verbaal, dat de samenvattende tabel bevat, worden eveneens bezorgd aan de voorzitter van het collegehoofdbureau (artikel 161bis, eerste lid van het Kieswetboek).

Het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad, dat fungeert als provinciehoofdbureau voor deze kieskring, maakt, digitaal en op papier, twee verzamelstaten op: de ene waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus geregistreerd werden en bestemd zijn voor het Nederlandse collegehoofdbureau; de andere waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus geregistreerd werden en bestemd zijn voor het Franse collegehoofdbureau.

De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad stuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn/haar bureau, dat de samenvattende tabel bevat, respectievelijk naar de voorzitter van het Nederlandse collegehoofdbureau en naar de voorzitter van het Franse collegehoofdbureau, EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

De samenvattende tabellen en een papieren versie van het proces-verbaal worden eveneens opgestuurd naar de voorzitter van het Nederlandse collegehoofdbureau en naar de voorzitter van het Franse collegehoofdbureau.

e. Collegehoofdbureau – Europees Parlement

De voorzitter van het collegehoofdbureau stuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn/haar identiteitskaart, het volledige proces-verbaal met de tabellen van zijn/haar bureau naar de griffier van de Kamer EN naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

Een papieren versie van dat proces-verbaal, staande de vergadering opgemaakt en ondertekend door de leden van het collegehoofdbureau en door de getuigen, de processen-verbaal van de stembureaus en de stemopnemingsbureaus en de akten van voordracht en de betwiste stembiljetten worden eveneens binnen de vijf dagen opgestuurd naar de griffier van de Kamer.

*
* *

Deze digitale transmissie van de officiële processen-verbaal door de 11 kieskringhoofdbureaus A, de 18 kieskringhoofdbureaus B, de 11 provinciehoofdbureaus en de drie collegehoofdbureaus naar onder meer het departement maakt het mogelijk dat de FOD Binnenlandse Zaken direct kan beschikken over de definitieve resultaten, de zetelverdeling en de aanwijzing van gekozenen en opvolgers voor de opmaak van de officiële uitslagen over de verkiezingen 2019 via brochures en internet voor de burgers en politici. Dit uiteraard onder voorbehoud van de geldigverklaring van de verkiezingen door het nieuwe federale Parlement (artikel 231 Kieswetboek).

Krachtens het koninklijk besluit van 20 december 1984 moet de Minister van Binnenlandse Zaken immers de officiële uitslagen van de verkiezingen van het Europees Parlement en de Kamer van Volksvertegenwoordigers publiceren.

Deze uitslagen zullen gepubliceerd worden in de vorm van vier brochures, die de uitslagen zullen bevatten van:

- de verkiezing van de Kamer (uitslagen per lijst – zetelverdeling)
- de verkiezing van de Kamer (naamstemmen – zetelverdeling – aanwijzing gekozenen en opvolgers)
- de verkiezing van het Europees Parlement (uitslagen per lijst – zetelverdeling)
- de verkiezing van het Europees Parlement (naamstemmen – zetelverdeling – aanwijzing gekozenen en opvolgers).

2° Digitale inzameling van de officiële resultaten vanuit de kantonhoofdbureaus – bijkomende informatie

Teneinde het digitaal doorsturen van de resultaten naar de FOD Binnenlandse Zaken vanuit de 209 kantonhoofdbureaus te verzekeren en te versnellen, werd een systeem voor **het elektronisch doorsturen van de resultaten** ontwikkeld.

De software MARTINE, die werd ontwikkeld in opdracht van de FOD Binnenlandse Zaken, omvat:

- De informaticatoepassingen die de traditionele en elektronische kantonhoofdbureaus **MOETEN** gebruiken voor de codering en de verzending van de resultaten op kantonniveau naar de FOD Binnenlandse Zaken en naar het hogere hoofdbureau. Het gebruik van elke andere software door het kantonhoofdbureau is uitgesloten.

- De informaticatoepassingen voor de telling van de stemmen, de zetelverdeling en de aanwijzing van de gekozenen in hun geheel, die gebruikt kunnen worden door de hoofdbureaus van hoger niveau (provincie, college, kieskring). Het kiesbureau mag andere software gebruiken voor zover deze goedgekeurd wordt door een erkend organisme. De software voor het doorsturen van de resultaten en de officiële processen-verbaal moet noodzakelijk diegene zijn die geleverd werd door de FOD Binnenlandse Zaken.

De installatie en het gebruik van de software door de FOD Binnenlandse Zaken zijn volledig gratis.

Om redenen inzake computerveiligheid en gebruiksvriendelijkheid zal de FOD Binnenlandse Zaken gratis computers ter beschikking stellen van alle kieshoofdbureaus (kanton, kieskring, college) teneinde de totalisatie en de doorsturing van de kiesresultaten te realiseren.

Er wordt aan de kieshoofdbureaus gevraagd om, voor de onlineverbinding van die computers, gebruik te maken van de sleutels voor een beveiligde overdracht van mobiele gegevens, die de vennootschap Civadis levert op basis van de desbetreffende raamovereenkomst.

Korte beschrijving van de informaticatoepassing voor de digitale inzameling van sommige gegevens betreffende de verkiezingen

De informaticatoepassing die voor dit doel ontwikkeld werd, omvat meerdere luiken:

- a) Een toepassing die het mogelijk maakt om de gegevens van de kieshoofdbureaus in te brengen (MA3B).
- b) Een toepassing voor de invoering van de gegevens betreffende de lijsten en de kandidaten door de politieke partijen (MA1L). Deze toepassing beperkt het werk van de voorzitter van het betrokken kiesbureau tot het nazicht, de verbetering en de verzending van de gegevens naar FOD Binnenlandse Zaken (MA1B).
- c) Een toepassing die het mogelijk maakt om de resultaten van de verkiezingen te versturen naar de FOD Binnenlandse Zaken (MA2X). Deze verzending gebeurt door de kantonhoofdbureaus. Een onderscheid moet gemaakt worden tussen de "elektronische kantons" en de kantons waar de stemming verloopt op traditionele wijze. In de elektronische kantons beperkt de operatie zich tot de verzending van de inhoud van de gegevensdragers die geproduceerd wordt door de totalisatiesystemen naar de FOD Binnenlandse Zaken. De "niet-elektronische" kantons beschikken over invulschermen om de resultaten per lijst en per kandidaat in te voeren en te versturen naar de FOD Binnenlandse Zaken.
- d) Bovendien biedt de toepassing heel wat faciliteiten die gedetailleerd beschreven zijn in de documentatie.

6. Website VERKIEZINGEN

- Het departement heeft een website "Verkiezingen" ontworpen met allerhande informatie over onder meer deze verkiezingen.
- Deze website heeft de volgende benaming: <https://verkiezingen.fgov.be>.
- Het navigatiesysteem is hetzelfde op alle pagina's van de site.
- De website is onderverdeeld in drie grote delen:

"Kiezer"(U zoekt praktische informatie over uw rechten en plichten als kiezer, een volmachtsformulier enz.)

"Kandidaat" (U wil u voorstellen voor de verkiezingen en u zoekt informatie hierover, het formulier om een kandidatuur in te dienen enz.)

"Medewerkers" (U vindt hier alle officiële documentatie die nodig is voor de goede organisatie van het kiesproces.)